

گزارش

پزشکیان:

تمام تلاش‌مان را برای به سرانجام رساندن تفاهم‌نامه اسلام‌آباد به کار می‌بریم

رئیس‌جمهور با بیان اینکه اساس و پایه اصلاح‌طلبی، انعطاف‌پذیری در خود است، نه طرف مقابل گفت: بیان مزایا و دستاوردهای مذاکرات، نشانه آن نیست که ما در مقابل دشمنان سر خم می‌کنیم، بلکه نمودی از شفاف‌سازی است. نکته قابل توجه در روند گفت‌وگوهای اجتماعی، پرهیز از دعوا، ایجاد اختلاف و شکاف اجتماعی است. مسعود پزشکیان شامگاه سه‌شنبه، هفتم مهرماه ۱۴۰۵ در دیدار و گفت‌وگو با جمعی از فعالان و کنشگران سیاسی-اجتماعی احزاب اصلاح‌طلب، با تقدیر و تشکر از مجموعه نظرات و پیشنهادهایی که کنشگران حاضر در این نشست بیان کردند، با اشاره به سخنرانی خود در مجمع عمومی سازمان ملل اظهار کرد: سخنرانی انجام‌شده در مجمع عمومی سازمان ملل، حاصل خرد جمعی احزاب اصلاح‌طلب و اصولگرا بود. مجموعه پیشنهاداتی را که عزیزان به اینجانب منتقل کرده بودند، با سخنان خودم تلفیق کردم و بر اساس باور و اعتقادی که داشتم، با قاطعیت از حقوق حقه ملت ایران سخن گفتم. رئیس‌جمهور با اشاره به ترکیب اعضای حاضر در جلسه و در تبیین راهبردر اساسی اصلاحات، خاطرنشان کرد: اساس و پایه اصلاح‌طلبی، انعطاف‌پذیری در خود است، نه طرف مقابل؛ لذا تا جای ممکن ضرورت دارد میان تمام طرف‌های سیاسی موجود در کشور، همدلی را افزایش داد و هماهنگی و انسجام ایجاد و آن را تقویت کرد؛ زیرا چنددستگی باعث ضعف جامعه می‌شود. پزشکیان در توصیه به ایفای نقش کنشگران و فعالان احزاب سیاسی اصلاح‌طلب و تقویت فرهنگ گفت‌وگو افزود: پیرامون مسائل جاری کشور و به‌طور خاص موضوع مذاکرات و روند آن، طبیعتا باید با جامعه گفت‌وگو و از ضرورت مذاکرات دفاع کرد. بیان مزایا و دستاوردهای مذاکرات، نشانه آن نیست که ما در مقابل دشمنان سر خم می‌کنیم، بلکه نمودی از شفاف‌سازی است. نکته قابل توجه در روند گفت‌وگوهای اجتماعی، پرهیز از دعوا، ایجاد اختلاف و شکاف اجتماعی است.

رئیس‌جمهور تقویت رفاه، افزایش همدلی و گسترش همراهی‌های اجتماعی را پیش‌نیاز اقداماتی برشمرد که فعالان احزاب اصلاح‌طلب می‌توانند در سطح جامعه نسبت به آن اقدام کنند و یادآور شد: چنانچه به‌گونه‌ای عمل کنیم که جامعه دچار چنددستگی و اختلاف شود، در مسیر دشمن گام برداشته‌ایم؛ زیرا دشمن به دنبال فروپاشی اجتماعی مملکت ماست. فهم چگونگی آگاه‌سازی و اقناع جامعه در مسائل جاری سیاسی و اجتماعی، مهارتی است که متناسب با نیازهای مخاطبان باید به آن پاسخ داد.

پزشکیان در بخش دیگر سخنان خود، با اشاره به اجماع شکل‌گرفته در شورای امنیت مبنی بر انجام مذاکرات و سیاست‌های اتخاذشده در این شورا در زمینه توافق‌نامه اسلام‌آباد، گفت: راهبردی که در شورای امنیت در رابطه با موضوع مذاکرات به اجماع رسید، رویای همکاری و همدلی است و دستاورد بزرگی محسوب می‌شود. ۱۲ نفر از ۱۳ عضو این شورا از تصمیم اتخاذشده دفاع کردند؛ این افراد شخصیت‌هایی بودند که نسبت به جنگ و مسائل سیاسی آگاه و درگیر با مسئله بودند. تمام تلاش‌مان را برای به سرانجام رساندن تفاهم‌نامه به کار می‌بریم و با قدرت پای احقاق حقوق ملت ایران می‌ایستیم. نکته‌ای که در این شرایط وجود دارد، آن است که اکنون تفاهم‌نامه برای بر مبنای راهبرد برد-برد باشد. ما به دنبال این هستیم که صلح، امنیت و آرامش را به جامعه و منطقه بازگردانیم و نسبت به آینده نقشه و افق روشنی از تداوم جنگ و پیامدهای آن داشته باشیم. رئیس‌جمهور نقش آفرینی جمعی را الزامی اساسی برای عزت‌بخشیدن به میهن برشمرد و خاطرنشان کرد: همه باید کمک کنیم تا امور مملکت با عزت به پیش رود. حق را بیان کنیم و با استدلال و بهران از مزایا و دستاوردهای توافق و مذاکرات بگوییم. در توافقی که انجام شده، هیچ عزتی از میان نرفته است، بلکه آمریکا ملزم به تعهداتی بوده که باید هر حله به مرحله پیش می‌رفت. در هیچ یک از بندهای تفاهم‌نامه اسلام‌آباد از اصول خود عقب نشسته‌ایم و تا جایی که از دست‌مان برمی‌آمد، تلاش کردیم تا از سربلندی ملت ایران بر اساس اصول حکمت، عزت و مصلحت دفاع کنیم.

پزشکیان در محور دیگر سخنان خود، بهبود معیشت را از الزامات حکومت اسلامی برشمرد و تصریح کرد: قرآن کتابی برای عمل‌کردن است و من به‌عنوان یک مسلمان که مسئول آینده جامعه هستم، باید در مسیر آبادانی، عزت و سربلندی تمام شهروندان، فارغ از جنسیت، مذهب یا گرایش سیاسی افراد، گام بردارم. آیات متعددی در سوره‌های قرآن همچون فجر، انسان و ماعون وجود دارد که بر رسیدگی به وضع احاد جامعه، افراد فقیر، مستمند، یتیمان و سایر اقشار آسیب‌پذیر جامعه تأکید می‌کند. در نگاه قرآن، نسبت به همه باید با عدالت و انصاف برخورد شود.

رئیس‌جمهور ادامه داد: عدالت با رعایت حق و حقوق افراد جامعه محقق می‌شود. به‌عنوان حاکم مسلمان، اجازه نداریم حق دیگران را به بهانه گرایش‌هایی که دارند، ضایع کنیم یا نادیده بگیریم. در مسیر احقاق حق و رعایت عدالت و انصاف، باکی از شهادت ندارم؛ زیرا دغدغه من خمت به مردم است و این راهی است که انتخاب کرده‌ام تا گرفتاری و مشکلات مردم را کاهش دهم و برطرف کنم. در این راه، هماهنگی بخشی و فرباشخی، وحدت ملی و انسجام داخلی ضرورت دارد.

پزشکیان با اشاره به آیات دیگری از قرآن اظهار کرد: یکی از خصلت‌های بارز مسلمانی، راست‌گویی و صداقت است. همواره باید حق را گفت و در صراط مستقیم گام برداشت. پایبندی به عهد و وفا و ایستادگی بر پیمان‌ها، برخی از مصادیق صراط مستقیم هستند.

در ابتدای این جلسه، محمدجعفر قانم‌پناه، معاون اجرایی رئیس‌جمهور، گزارشی درباره خسارت‌ها و شوک‌های راهبردی جنگ تحمیلی سوم و اقدامات فوق‌العاده دولت وفاق ملی در حوزه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی و اجتماعی، مدیریت بحران در شرایط جنگی و افزایش تاب‌آوری جامعه ارائه کرد. این گزارش در محورهای گوناگونی همچون برآورد خسارت‌ها در حوزه ناوگان دریایی، هوایی، ریلی و جاده‌ای، توسعه زیرساخت‌های سوخت، تأمین پایداری شبکه انرژی، سلامت و آموزش، تلاش حکمرانی و اداره کشور، قدرت و جایگاه ایران و نظرسنجی رضایت عمومی از شفاف‌سازی وقفه دولت ارائه شد.

در ادامه، ۱۳ نفر از فعالان احزاب سیاسی اصلاح‌طلب، ازجمله محسن امین‌زاده، محمدحسین عادل، لطف‌الله میمنی، آذر منصوری، محمد مهاجری، داوود حشمتی، حسن سبحانی، محمدحسین شریف‌زادگان، محمدعلی ابطخی، احمد مسجدجامعی، سیدحسن رسولی، فیاض زاهد و محمدجواد طریف، با تقدیر از سخنان عزتمندانه دکتر پزشکیان در مجمع عمومی سازمان ملل متحد، این اقدام را رفتاری مبتنی بر فرهنگ، تاریخ و تمدن باشکوه ایرانی برشمرند. اما در حمایت از مواضع قاطعانه رئیس‌جمهور در قبال توافق‌نامه اسلام‌آباد اظهار کردند: یادداشت‌تفاهم اسلام‌آباد در تاریخ تحولات ایران، سندی افتخارآمیز، بسیار مؤثر و تعیین‌کننده است.

علاوه بر این موارد، هر یک از کنشگران اصلاح‌طلب ضمن ارائه تحلیل‌های چندوجهی، در سخنانی کوتاه مواردی را مطرح کردند. توجه به معیشت و بهبود اوضاع اقتصادی، استفاده هوشمندانه از ابزارهای دیپلماتیک برای توقف و پایان جنگ، گسترش روابط خارجی و دیپلماسی فعال با همسایگان، بهره‌گیری از ظرفیت‌های فرهنگی در تعامل با سایر کشورها، تبیین رسانه‌ای دستاوردهای توافق‌نامه اسلام‌آباد و عدم غفلت از تحولات آتی آمریکا و اقدامات خصمانه اسرائیل ازجمله این مباحث بودند.

ادامه راینزی‌ها و میانجیگری‌ها میان ایران و آمریکا در فضایی شکننده:

مذاکره در برزخ

موسی‌موحّد، مذاکرات غیرمستقیم ایران و آمریکا در حالی وارد مرحله‌ای تازه شده که راینزی‌های فشرده میان تهران، واشینگتن و میانجیگران منطقه‌ای ادامه دارد، اما هم‌زمان نشانه‌های روشنی از عبور دو طرف از شکاف‌های اساسی و رسیدن به نقطه‌ای مشترک دیده نمی‌شود. همین دوگانگی، فضای کنونی را بیش از آنکه به سمت یک توافق قطعی سوق دهد، در وضعیت پیچیده و شکننده نگه داشته است. نگران‌کننده‌تر آن است که در کنار تداوم مسیر دیپلماسی، نشانه‌ها و ارزیابی‌هایی درباره احتمال تشدید دوباره تنش نظامی نیز مطرح شده و همین وضعیت برخی ناظران را به مقایسه شرایط امروز با مقطع پیش از جنگ ۴۰روزه در بهمن ۱۴۰۴ واداشته است. در آن مقطع هم مذاکرات در جریان بود، اما در نهایت نتوانست مانع ورود مناسبات به مسیر نظامی شود. البته مقایسه این دو برهه، به‌تثابی نمی‌تواند وقوع سناریویی مشابه را اثبات کند، ولی می‌تواند هشدار جدی درباره شکنندگی هم‌زمانی «مذاکره و تهدید» باشد.

در چنین شرایطی، شاید بیش از هر زمان دیگری باید میان «امیدواری» و «خوش‌بینی» تفکیک قائل شد. امیدواری به دیپلماسی، یک ضرورت است. زیرا تا زمانی که کانال‌های گفت‌وگو باز است، امکان کاستن از هزینه‌های تقابل و یافتن راهی برای مهار بحران وجود دارد. اما امیدواری نباید به خوش‌بینی درباره میزان شکاف‌ها و اراده طرفین برای عبور از آنها تبدیل شود. آنچه اکنون بیش از هر چیز اهمیت دارد، هوشیاری در برابر این دوگانه است؛ نه می‌توان دیپلماسی را از پیش شکست‌خورده دانست و نه می‌توان صرف ادامه مذاکرات را نشانه نزدیک‌بودن توافق تلقی کرد. در شرایطی که فاصله مواضع همچنان قابل توجه است و هم‌زمان سایه تهدید نظامی سنگین‌تر شده، خوش‌بینی بی‌پایه می‌تواند به همان اندازه خطرناک باشد که ناامیدی از دیپلماسی.

بازگشت عراقچی از نیویورک با بسته ترامپ؛ پاسخ به ایران با پیشنهاد تازه؟

در شرایطی که عباس عراقچی پس از چند روز راینزی دیپلماتیک در نیویورک به تهران بازگشته، اکنون پرسش اصلی درباره محتوای پیامی است که از سوی واشینگتن و توسط رئیس دستگاه دیپلماسی کشورمان به تهران منتقل شده است؛ آیا آنچه از مسیر میانجیگران به ایران رسید، پاسخ رسمی آمریکا به بسته پیشنهادی تهران است یا آنکه واشینگتن پس از رد پیشنهاد ایران، ابتکار عمل را در دست گرفته و بسته‌ای جدید را روی میز گذاشته است؟ عراقچی پیش از این تأکید کرده بود تهران منتظر دریافت پاسخ رسمی آمریکا به پیشنهاد هفت‌روزه خود است که بر توقف خصومت‌ها، فراهم‌شدن زمینه برای بازگشایی تدریجی تنگه هرمز و اجرای مجموعه‌ای از تعهدات متقابل استوار شده بود. با این حال، دونالد ترامپ پیش‌تر اعلام کرده بود که پیشنهاد ایران را رد کرده است؛ هرچند هم‌زمان بر ادامه گفت‌وگوها تأکید داشت. اکنون فاطمه مهاجرانی، سخنگوی دولت، در توییت دیروز (چهارشنبه) خود از دریافت پیشنهاد آمریکا خبر داده و اعلام کرده‌که عراقچی نیز در جلسه هیئت‌دولت گزارشی درباره این موضوع ارائه کرده است. با این حال، جزئیات متن و ماهیت این پیشنهاد هنوز به‌طور رسمی منتشر نشده و همین مسئله، ابهام مهمی را در برابر مذاکرات قرار داده است. در این میان، سخنان محسن رضایی نیز به این ابهام دامن زده است. دبیر شعام با بیان اینکه شروط ایران به آمریکا منتقل شده و دونالد ترامپ قادر به تصمیم‌گیری نیست، وضعیت واشینگتن را در شرایطی توصیف کرده که این امکان تصمیم‌گیری برای مذاکره وجود دارد و نه تصمیم باید به این حد، یعنی حذف، هنوز نمی‌توان از روی این اظهارات نتیجه‌گرفت که پیشنهاد ایران رسماً کنار گذاشته شده و بسته‌ای کاملاً جدید از سوی آمریکا ارائه شده است. آنچه فعلاً روشن است، دریافت بازخورد آمریکا از طرح هفت‌روزه ایران از مسیر میانجیگران است، اما محتوای دقیق این پاسخ و میزان انطباق آن با پیشنهاد تهران همچنان در هاله‌ای از ابهام قرار دارد. اکنون نگاه‌ها به وزارت خارج و دولت دوخته شده است تا مشخص کنند بسته دریافت‌شده پاسخ واشینگتن به پیشنهاد ایران است یا ممتنی تازه که آمریکا با تغییر دستورکار مذاکرات ارائه کرده است؛ پرسشی که پاسخ آن می‌تواند تصویر روشن‌تری از مسیر پیش‌روی مذاکرات و میزان فاصله دو طرف ارائه دهد.

شکاف‌های عمیق و میانجیگری‌های بی‌وقفه؛ از دوحه تا واشینگتن

هم‌زمان با بازگشت عراقچی، میانجیگری‌های منطقه‌ای برای شکستن بن‌بست مذاکرات ادامه دارد. قطر در این میان یکی از اصلی‌ترین کانال‌های ارتباطی میان تهران و واشینگتن بوده و مقام‌های این کشور تلاش کرده‌اند پیشنهادهایی برای نزدیک‌کردن خواسته‌های دو طرف ارائه کنند. طبق گزارش منتشرشده، علی الشیادی، میانیچی قری، وزیر دولتش به نیویورک با عراقچی و تیم ایرانی دیدار کرد و در این نشست درباره یک پیشنهاد سازش دوصفحه‌ای قطر گفت‌وگو شد. طرح قطر، براساس همین گزارش، تلاش داشت هم‌زمان دو خواسته اصلی طرفین را مورد توجه قرار دهد: هم در خواست ایران برای لغو محاصره دریایی آمریکا و هم مطالبه واشینگتن برای دریافت امتیازهای هسته‌ای از تهران. همین دو موضوع اکنون به یکی از اصلی‌ترین نقاط اختلاف در مذاکرات تبدیل شده‌اند. راینزی‌های میانجیگر قطری در ادامه به واشینگتن نیز کشیده شد. التوادی عصر دوشنبه با جرد کوشر و دیگر مقام‌های آمریکایی دیدار کرد و جی‌دی ونس، معاون رئیس‌جمهور آمریکا نیز در بخشی از این نشست حضور داشت. کاخ سفید درباره این دیدار توضیحی ارائه نکرد. این تحرکات در شرایطی انجام شد که در ساعات ابتدای دوشنبه، برخی مقام‌های آمریکایی در فضای مثبت مذاکرات سخن می‌گفتند و مدعی بودند ایران در موضوع هسته‌ای انعطاف نشان داده است. حتی گزارش‌هایی منتشر شد که ترامپ ممکن است در برابر اقدامات مشخص تهران برای محدودکردن برنامه هسته‌ای، با کاهش تحریم‌ها و آزادسازی دارایی‌های مسدودشده موافقت کند. اما تنها چند ساعت بعد، ترامپ در شبکه اجتماعی خود اعلام کرد که هیچ پیشنهادی به ایران نداده است. در همین حال، یک منبع آگاه از مذاکرات گفته روز دوشنبه پیشرفت قابل توجهی حاصل نشده و مذاکرات «میر کرده است». براساس این روایت، ایران خواسته‌هایی مطرح کرده که آمریکا حاضر به پذیرش آنها نیست و واشینگتن نیز به دلیل ارزیابی خود از وضعیت میدان، ضرورتی برای مصالحه احساس نمی‌کند. در حالی که اصل اختلاف سیاسی میان تهران و واشینگتن همچنان پابرجاست، این موضوع در کنار گزارش‌های مربوط به درخواست واشینگتن برای امتیازهای هسته‌ای، نشان می‌دهد پرونده هسته‌ای همچنان در مرکز خواسته‌های آمریکا قرار دارد. ایران اما بر

اساس روایت منتشرشده از سوی منابع مطلع، خواهان آن است که ابتدا آمریکا به تفاهم‌روژن بازگردد و محاصره دریایی و برخی فشارهای اقتصادی را رفع کند و سپس درباره امتیازهای هسته‌ای جدید گفت‌وگو شود. همین اختلاف در ترتیب اقدامات، یکی از دلایل اصلی توقف مذاکرات معرفی شده است. در چنین شرایطی، اظهارات کروسبی درباره آمادگی فوری آژانس برای بازگشت به ایران، یکی از معدود نشانه‌های روشن از آمادگی یک نهاد بین‌المللی برای ورود عملیاتی به مرحله نظارت و راستی‌آزمایی است. مرحله‌ای که تحقق آن همچنان به تصمیم‌های سیاسی تهران و واشینگتن وابسته خواهد بود.

بر گزارش منابع اسرائیلی و رسانه‌ها بین‌المللی، بخش عمده آن است. خبر این دیدار ابتدا به‌صورت محرمانه دنبال شد و پس از انتشار گزارش‌های رسانه‌ای، دفتر نخست‌وزیری اسرائیل و خبرگزاری رسمی امارات، «وام»، اصل دیدار را تأیید کردند. با این حال، برخلاف سفرهای رسمی معمول، کنفرانس خبری با عکس‌مشترک از دو طرف منتشر نشد و بیانیه مشترکی نیز درباره جزئیات مذاکرات صادر نشد. گزارش «المانیوتو» به نقل از منابع مطلع، دیدار را نتیجه فشارهای سیاسی و دیپلماتیک تانیاهاو برای ملاقات با رئیس امارات توصیف کرده است. بر اساس این گزارش، سفر پیش‌تر نیز برای ماه سپتامبر برنامه‌ریزی شده بود، اما در فاصله کوتاهی تا حرکت تانیاهاو لغو شد؛ منابع اماراتی مدعی شده‌اند برخلاف توضیح ارائه‌شده، محمد بن‌زاید در آن زمان ابوطینی را ترک نکرده بود. در روایت منتشرشده از سوی «سی‌ان‌ان» نیز یک منبع اسرائیلی مدعی شده است تانیاهاو در این دیدار اطلاعاتی درباره آنچه اسرائیل «سرگیری پیشرفت هسته‌ای ایران» می‌داند، در اختیار رئیس امارات قرار داده است. همین منبع مدعی شده که موضوع ساخت‌وسازهای جدید در سایت موسوم به «کوّه کلنگ» و احتمال اقدام نظامی ایران در هفته‌های آینده نیز مطرح شده است. این ادعاها در سطح رسانه‌ای و بر اساس گفته منابع ناشناس مطرح شده و در بیانیه رسمی امارات جزئیاتی درباره آنها منتشر نشده است.

روایت‌های متناقض درباره حضور کشورهای عربی

ابعاد دیگری از سفر بی‌بی به امارات پس از انتشار گزارش‌هایی درباره حضور مقام‌های کشورهای عربی در مذاکرات، به موضوع اختلاف روایت‌ها تبدیل شد. شبکه ۱۲ اسرائیل مدعی است نشست دومی با حضور نمایندگان از چند کشور عربی ازجمله عربستان، مصر، بحرین، کویت، عمان و دیگر کشورها برگزار شده و موضوعاتی مانند مقابله با ایران و انصاف‌الله، همکاری اطلاعاتی و امنیتی و حتی مسیرهای انتقال نفت برای دورزن تنگه هرمز بررسی شده است. با این حال، این رسانه برای ادعای خود سند مستقلی ارائه نکرد و کشورهای نامبرده نیز مشارکت خود را تأیید نکرده‌اند. در همین زمینه، یک مقام ارشد سعودی در گفت‌وگو با روتترز، گزارش‌های مربوط به دیدار مقام‌های سعودی و اسرائیلی در جریان سفر تانیاهاو را رد کرد. هم‌زمان، شبکه اردنی «المملکه» به نقل از یک منبع اردنی، ادعای حضور نماینده اردن در این دیدار را «ساختگی و بی‌اساس» دانست. این تکذیب‌ها اهمیت ویژه‌ای دارد، زیرا روایات رسانه نزدیک به تانیاهاو از تشکیل یک نشست منطقه‌ای گسترده با وراوت رسمی ریاض و آمان همخوانی ندارد. در عین حال، منابع اسرائیلی گفته‌اند گفت‌وگوها درباره ایران با موضوع تهدید انصاف‌الله در یمن، باب‌المندب و تنگه هرمز نیز پیوند داشته است. بر اساس این روایت، همکاری‌های دفاعی و اطلاعاتی اسرائیل با امارات، ازجمله سامانه‌های رهگیری موشک و پهپاد و تبادل اطلاعات، یکی از زمینه‌های اصلی گفت‌وگوها بوده است. البته نمایانین به نقل از منابع گاه مدعی شده که هدف سفر نمایانین تانیاهاو به امارات، ترغیب ابوطینی به ازسرگیری مشارکت در جنگ عربستان علیه یمن بوده است. بر اساس این گزارش، تانیاهاو در دیدار با محمد بن‌زاید و با حضور منصور بن‌زاید، خواستار ارائه حمایت امنیتی، اطلاعاتی و عملیاتی امارات از عربستان شد. در مقابل، قرار است بخشی از نقش منطقه‌ای ابوطینی، ازجمله نفوذ آن در جنوب یمن، از سوی عربستان به رسمیت شناخته شود. همچنین گفته شده منصور بن‌زاید در سفر به ریاض، پیام تانیاهاو درباره یمن و همکاری منطقه‌ای را به محمد بن‌سلمان منتقل کرده، پیامی که نمایانین آن را در راستای زمینه‌سازی برای تشدید حملات علیه یمن توصیف کرده است.

واکش تهران و هشدار درباره پیامدهای منطقه‌ای

وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در واکنش به سفر تانیاهاو، حضور نخست‌وزیر اسرائیل در امارات را محکوم کرد و نسبت به پیامدهای آن هشدار داد. تهران با اشاره به شرایط امنیتی منطقه، حضور مقام ارشد اسرائیلی در یکی از کشورهای عربی را «خط‌رناک و هشدارناکتر» توصیف کرد و با تأکید بر تهدیدهای مکرر اسرائیل علیه ایران، از کشورهای منطقه خواست نسبت به پیامدهای این حضور هوشیار باشند. وزارت خارجه ایران همچنین تأکید کرد که امنیت منطقه‌ای «جمعی و تفکیک‌ناپذیر» است و فراهم‌شدن زمینه برای حضور بازگیرانی که تهران آنها را عامل ناامنی می‌داند، می‌تواند به افزایش بی‌ثباتی در غرب آسیا منجر شود. در این راینزی‌ها دولت‌های منطقه خواسته شده است تا اجازه ندهند قلمرو کشورهایشان به بستری برای اقدامات بی‌ثبات‌کننده علیه دیگر کشورهای منطقه تبدیل شود. در مجموع، سفر تانیاهاو به ابوطینی در شرایطی انجام شد که از یک سو موضوع ایران و همکاری‌های امنیتی منطقه‌ای در مرکز گفت‌وگوها قرار داشت و از سوی دیگر، درباره سرطخ واقعی مشارکت کشورهای عربی در این راینزی‌ها درحالت روایت وجود دارد. در تأکید بر تهدیدهای سوی امارات، در کنار تکذیب حضور مقام‌های عربستان و اردن، نشان می‌دهد که بخش درخور توجهی از جزئیات مطرح‌شده همچنان در سطح ادعاهای رسانه‌ای باقی مانده است. از منظر سیاسی نیز زمان‌بندی سفر، یک ماه پیش از انتخابات اسرائیل، به گزارش‌های اختلاف‌ناپذیر در مسیر مذاکرات امیدوار بود یا آنکه تداوم این تنش‌ها سرانجام منطقه را بار دیگر به سوی دور تازه‌ای از روبرویی و جنگ سوق خواهد داد؟

ترامپ نمی‌خواهد رفع تحریم‌ها را صرفاً برای بازگشایی تنگه هرمز

هزینه‌کند و هدف اصلی‌اش ورود مستقیم به پرونده هسته‌ای است

پیرو گسل فعلی در مذاکرات ایران و آمریکا ناظر بر موضوع هسته‌ای، دبیس سیترونیویچ، عضو اندیشکده شورای اتلانتیک، معتقد است این روزها راهبرد دونالد ترامپ در قبال ایران به تدریج روشن‌تر می‌شود. از نگاه او، واشینگتن نمی‌خواهد امتیاز مهمی مانند رفع تحریم‌ها را صرفاً در ازای بازگشایی تنگه هرمز ارائه کند؛ به‌ویژه آنکه ترامپ بر این باور است که آمریکا در شرایط کنونی کنترل مؤثری بر این آب‌راه دارد. بنابراین، هدف اصلی دولت آمریکا حرکت مستقیم به سمت مسئله هسته‌ای ایران و استفاده از گشایش‌های اقتصادی به‌عنوان اهرمی برای دستیابی به توافقی گسترده‌تر است. سیترونیویچ اختلاف اصلی تهران و واشینگتن را در «ترتیب اجرای اقدامات» می‌داند. بر اساس این تحلیل، ایران خواهان آن است که ابتدا تفاهم‌های قبلی با آمریکا اجرا شود؛ ازجمله رفع محاصره دریایی، دسترسی دوباره به دارایی‌ها ای مسدودشده و درآمدهای نفتی و اجرای تعهدات اقتصادی مندرج در تفاهم‌های پیشین. تهران پس از اجرای این اقدامات آمادگی دارد درباره برنامه هسته‌ای مذاکره کند. این تحلیلگر تأکید می‌کند که چنین موضعی لزوماً به معنای مخالفت ایران با دیپلماسی هسته‌ای نیست. به گفته او، مقام‌های ایرانی آمادگی خود را برای مذاکره درباره محدودیت‌های درخو توجه و بازرسی‌های مرتبط با برنامه هسته‌ای و حتی تسریع روند مذاکرات اعلام کرده‌اند؛ اما از دید تهران، امتیازات هسته‌ای نباید بهایی برای دریافت تعهداتی باشند که واشینگتن پیش‌تر پذیرفته است. از این منظر، واشینگتن خواهان دریافت امتیازات هسته‌ای پیش از ارائه گشایش اقتصادی است. در حالی که تهران اجرای تعهدات موجود را مقدمه مذاکرات هسته‌ای می‌داند. سیترونیویچ در نهایت این پرسش را مطرح می‌کند که اگر نتیجه جنگ و فشارهای نظامی و اقتصادی، بازگشت به توافقی شامل رفع تحریم‌ها در برابر محدودیت‌های قابل راستی‌آزمایی هسته‌ای باشد، تفاوت بنیادین چنین توافقی با منطق برجام چه خواهد بود. او می‌گوید توافق جدید ممکن است جزئیات سخت‌گیرانه‌تری داشته باشد، اما مبادله اصلی همچنان مشابه خواهد بود؛ یعنی گشایش اقتصادی در برابر محدودیت‌های مذاکره‌شده و تحت نظارت بر برنامه هسته‌ای ایران. از نظر او، به همین دلیل، ترتیب اقدامات برای ترامپ اهمیت راهبردی دارد؛ زیرا او به توافقی نیاز دارد که بتواند آن را از نظر ماهوی متفاوت و بلندپرواانه‌تر از برجام معرفی کند.

تحرکات معنادار اسرائیل در سایه بن‌بست مذاکرات

در کنار تداوم و تشدید گسل در مذاکرات ایران و آمریکا و همچنین ادامه میانجیگری‌ها، باید به روی دیگر سکه تحولات، یعنی تکاپوهای معنادار و ادعاهای اخیر بنیامین تانیاهاو نیز توجه کرد؛ به‌ویژه آنکه نخست‌وزیر اسرائیل در اظهاراتی تازه مدعی شده است که نشانه‌هایی از اختیار دارد که نشان می‌دهد «شمنان» اسرائیل ممکن است در آستانه انتخابات این رژیم، به اراضی اشغالی حمله کنند. انتخبات اسرائیل قرار است ۲۷ اکتبر برگزار شود. اظهارات بی‌بی در شرایط مطرح شده فضای منطقه همچنان تحت تأثیر مناقشه ایران و آمریکا و احتمال ازسرگیری درگیری‌های نظامی قرار دارد. اهمیت سخنان تانیاهاو اما صرفاً به محتوای آن محدود نمی‌شود؛ بلکه همان طرح این ادعا، یعنی در آستانه انتخابات، آن را به یکی از متغیرهای دربره تأمل در معادلات امنیتی و سیاسی منطقه تبدیل کرده است. در ادامه این تلاش‌سازی، شبکه ۱24NEWS نیز به نقل از منابع اطلاعاتی آمریکا مدعی شده است که واشینگتن با ارزیابی اسرائیل درباره احتمال حمله پیش از انتخابات هم‌نظر است و این ارزیابی، ایران و نیروهای متحد آن در منطقه را نیز در بر می‌گیرد. این ادعا تاکنون از سوی مقام‌های آمریکایی به‌طور رسمی تأیید نشده و بنابراین نمی‌توان آن را فراتر از یک گزارش مبتنی بر منابع ناشناس تلقی کرد. در سوی دیگر، تهران نیز پیام‌های نظامی خود را با صراحت بیشتری بیان کرده است. محمد اکرمی نیا، سخنگوی ارتش جمهوری اسلامی ایران، اخیراً اعلام کرده که نیروهای مسلح برای روبرویی با هرگونه حمله احتمالی آماده‌اند و در صورت احراز یک تهدید قریب‌الوقوع، امکان انجام عملیات پیش‌دستانه وجود خواهد داشت. هم‌زمان، انتشار گسترده برخی اخبار در شبکه‌های اجتماعی درباره خروج فوری اتباع کشورهای اروپایی از ایران نیز به فضای آبراه است. برای نمونه، وزارت خارجه فرانسه همچنان یک ایلان را در سطح بالایی هشدار سفر قرار داده، اما این توصیه در قالب به‌روزروانی قبلی منتشر شده است.

سفر حاشیه‌به ابوطینی؛ ایران در کانون گفت‌وگوها

گفتنی است در کنار ادعاهای حاشیه‌ساز تانیاهاو در آستانه انتخابات، به‌ویژه درباره احتمال حمله پیش از انتخابات، باید به تحرکات و راینزی‌های دیپلماتیک او در روزهای اخیر نیز توجه داشت. دراین‌باره نخست‌وزیر اسرائیل در سفری اعلام‌نشده به ابوطینی، با محمد بن‌زاید آل‌نهیان، رئیس امارات متحده عربی، دیدار کرد که بنا